

den jogot, emberséget megpróbó eljárást rendszeresíteni.

A katolikus sajtó munkatársai sokszor hiányolták a bizalmat, amelyet – szerintük – nem kaptak meg a főpásztorok részéről. De vajon rászolgáltak-e erre e bizalomra? A most már hozzáférhető dokumentumokból kitűnik, hogy a katolikus sajtó prófétái közül többen 1948-tól kezdődően mindent megtettek, hogy megszabaduljanak Mindszenty bíboros befolyásától, és elfogadják az Állami Egyházügyi Hivatal gyámkodását. Nem mentség, hogy ezt főként saját egzisztenciájuk érdekében tették. Aki a keresztény értékek védelmére kötelezi el magát, annak számat kell vetnie azzal, hogy meggyőződése és saját egzisztenciája között feszültség keletkezhet, és nem kétséges, hogy ilyen esetben melyik szempontnak kell győzedelmeskednie. Ha nem így történik, az hiba, amelyet aligha lehet a „túlélés” nagyon is kétes szemléletével igazolni. Az meg egyenesen nevetséges, hogy egyházhűségüket olyan cikkekkel igyekeztek igazolni, amelyek csak akkor születtek, amikor a hatalom taktikából még kesztyűs kézzel bánt velük. Nem véletlen, hogy a katolikus sajtónak nem volt „ügyeletes börtönlakója”, ahogy talán nem is olyan nagyon fontos pozíciókban lévő közösségeknek volt. A Vigilia is, természetesen a „túlélés” érdekében, sokszor élt „a lelki eladottság” szomorú kényszerével. A párt túrte, mert csapdának, kirakatnak szánta. Az egyszerű lelkipásztorok pedig inkább „a nem kérdezni, nem jelenteni” módszerét választották, és többen

– sajnos – a „nem csinálni semmit” elvet, „mert abból nem lehet baj”. A cinkosok között nemcsak a néma lehet vétkes, hanem az is, aki szól, mert ez a kötelessége, de mellébeszél, féligazságokat mond, üres jelszavakat pufogat, és azt a látszatot kelti, hogy nálunk az egyház és állam között szent a béke. A hívő katolikusnak jó néhány ilyen jellegű felszólalással kellett találkoznia a hazai és külföldi úgynevezett békegyűléseken.

A „modus vivendi” [„életet eredményező megoldás”] keresése néha nagyon fontos és szükséges dolog, de ha az ellenfélben nincs fikarcnyi jóakarát és elemi tisztesség sem, akkor ez a folyamat „modus moriendi”-vé [„halált eredményező megoldássá”] válhat.

A szerző igazán nem vádolható egyoldalúsággal. Hiszen nagyon jól tudja, hogy a másik oldalon is emberek voltak és vannak, és azok sem mentesek az emberi gyöngeségektől. A szerző el is sorolja a gyakrabban előforduló hibákat. Ilyenek: az ítélkezés, az elmarasztalás. Egyedül Isten lát és tud mindent: a személyi adottságokat, a természetből és neveltetésből származó fogyatékoságokat, a körülményekből és a szűkebb környezetből származó korlátozottságokat: ezeket valójában csak Isten látja és tudja. Ezért csak Isten tudja felmérni és értékelni az emberi döntések valódi értékét vagy értéktelenségét. A keresztény ember számára inkább eligazító az Úr szava: „Ne ítéljete, hogy titeket se ítéljenek el!”

Ezenkívül a személyt ért sokszorú és méltánytalan igazságtalanság sok esetben okozhat gör-

csöt, amely néha szinte a beszámíthatatlanságig fokozódhat; így előfordulhat az, hogy valaki csak a rosszat, a negatívumot látja, és nem hajlandó semmiféle békülékenységre és megbocsátásra. Utópiákra nem alapozhatjuk a jövő egyházképét. El kell fogadni egymást – sürgeti a szerző; de ez nem azt jelenti, hogy a hibákat, mulasztásokat hősi ellenállásnak tüntessük fel. Evangéliumi stílus: a bűnt el kell ítélni még önmagunkban is, de a bűnöst szeretni kell, még akkor is, ha az én életemet törte derékba.

A szerző szerint a magyar egyházban nagyon hiányzott a kronológiai tisztánlátás, és eluralkodott a tisztán nem látás. De nem lehet eltussolni a közösségi döntések mögötti személyi felelősséget.

Tanulni kell tehát, mind a „túlélés” áfiumától elkábítottaknak, mind a másik oldalon lévőeknek. Rosszul vizsgáztunk. Aki megbukott, annak ismételnie kell.

Ez a könyv nagyszerű kézikönyv lehet az ismétlővizsgára. Bárcsak ott lenne sok egyházi ember – hívő katolikus ember – asztalán, és bele-belelapozva minél többen készülhetnénk a pótvizsgára, hogy ott sikerebben szerepeljünk, mint az elmúlt évtizedekben. Mennyire fontos, hogy Isten magja itt nálunk, ebben a sokszorosán megpróbált országban valóban jó talajba hulljon.

Lénárd atyának szívből köszönjük ezt a hallatlanul fontos „lelkítükröt”.

Pálos Antal

(1995)

Forrás: Koinónia, 2019. április

Mit tanultam Matteo Riccitől?

Matteo Ricci 1552-ben született Olaszországban. Tizenkilenc éves korában belépett a jezsuita rendbe, majd hosszas tanulmányokba fogott a filozófia, jog, teológia, matematika, csillagászat, térképészet területén.

Soha nem akarom abbahagyni a tanulást, szeretnék minél több mindent megismerni a teremtett

világból, s az emberi lélek rejtelmeiből.

Előjárója 30 éves korában Ázsiába küldte misszionáriusnak. (A 7. századi nesztóriánus kereszténység, valamint a 13-14. századi keresztény próbálkozások addigra kihaltak). Kína délkeleti részén fekvő Makaóba érkezett, ami akkoriban portugál gyarmat volt. Legfontosabbnak azt ítélte, hogy

megtanulja a kínai nyelvet és szokásokat, és összebarátkozzon az ott élő emberekkel.

Ha szeretném továbbadni Isten üzenetét, meg kell ismernem a másik ember örömét, gondját, hátterét, gondolkodásmódját. Elsősorban nem azért, hogy „elsűthessem” neki az Örömhírt, hanem azért, hogy az ő életútja által is gazdagodhassak, s egyben lehető-

vé tegyem egy olyan barátság kezdetét, amelyben van lehetőség a párbeszédre. Nem akarok „hurkatöltő” lenni, aki szeretné beleszállítani a másikba még az Isten-ügyét is. Az én dolgom, hogy elősegítsem „Isten vákuumát”, a vágyat, hogy érdeklődjön Isten dolgai iránt.

Úgy találta jónak, ha öltözetében is hasonul az ottani emberekhez, így először buddhista szerzetesekre, majd kínai mandarinokra jellemző ruhában járt-kelt az emberek között. Vitt magával Európából hangszereket, órákat, csillagászati, földrajzi és építészeti munkákhoz eszközöket, festményeket stb. Ő írta az első kínai katekizmust, amely figyelembe vette az ott élők mentalitását. s ehhez alakította a liturgikus előírásokat. Elkészítette az első térképet Kínáról, amely egyben megdöntötte az addigi világképet is, miszerint Kína a világ közepe. Latinra fordította Konfuciusz tanait, ezzel gazdagítva a nyugati kultúrát. Készített egy portugál-kínai szótárt is. Hatalmas tudása és tájékozottsága miatt nagy tiszteletnek örvendett a kínai értelmiség körében. A kínaiak, akik meg voltak győződve arról, hogy országukon kívül csak barbár népek léteznek, döbbenet figyelték a rengeteg új dolgot, amit Ricci mutatott. Nagy bölcsesség kellett ahhoz, hogy ne sértse büszkeségüket, de mégis tájékoztassa őket a rajtuk kívül eső világ gazdagságáról. Ő volt az első misszionárius, aki Pekingben beléphetett a Tiltott Városba. A keresztény tanok ismertetése során mély tiszteletet tanúsított a konfucianizmus iránt, azt kereste, ami a két hitvilágot összeköti. Példáit, hasonlatait a kínai mindennapokból vette. Leghíresebb írása az „Isten igaz tanítása”.

Minden képességemet, tudásomat, tárgyi vagyonomat arra kell használnom, hogy másoknak hasznára és örömére legyen. Az pedig, hogy az éppen abban a pillanatban velem levő emberrel azt keressem, ami összeköt, talán még kevés is. Valahogyan azt kellene megtanulnom Jézustól, hogy bele tudjak helyezkedni aktuális lelkiállapotába, társa tudjak lenni az úton itt és most. Tudomásul kell

vennem azt is, hogy az emberek nehezen engednek az általuk elképzelt dolgokból, mert azok megkérdőjelezését kritikaként élik meg. Mások érzékenységét figyelembe venni nem mindig könnyű, de megéri.

Néha azzal vádolták Riccit, hogy főleg a befolyásos emberekkel foglalkozott, bár az egyszerű nép körében is gyakran megfor-

dult. Úgy gondolta (akárcsak a Cursillo mozgalom vagy az indiai faluiskolák szervezői), hogy ha a helyi befolyásos emberek rátalálnak a kereszténység útjára, akkor nagyobb eséllyel terjed el a tanítás. Jelmondata volt: „Elkötelezett keresztényeket szeretnék, nem egy halom közömböst.” Élete során többször kiutasították egy-egy helyről, ilyenkor töretlenül folytatta küldetését ott, ahol lehetősége nyílt rá.

Jézus nemigen foglalkozott a korabeli elittel, kivéve, ha ők keresték meg őt. Ettől függetlenül minden kor és helyzet más, s bizonyára meg kell keresni a legcélzerűbb pasztorális utat. Hogy ez itt és most Magyarországon mi csoda, azt elég nehéz megmondani. Van éhség a spiritualitásra, de a keresztény egyházakat a legtöbbször már leírták azzal, hogy ismerős, és nem ad valós választ azokra a kérdéseikre, amelyeknek már a feltevése is többnyire botrányosnak számít. Jó látni, hogy azért van már néhány papi és civil kez-

deményezés, amelyben nincsenek tabutémák. Az én utam továbbra is feltehetően a kicsinyek, peremre szorultak felé vezet.

Az újrakezdés bátorságát is szeretném eltanulni Matteótól. Akár egy-egy kudarcos helyzetnek, kapcsolatnak való újbóli nekifutásban, akár például az istenkapcsolatban, közösségi formákat érintő új utak keresésében.

Halálakor, 1610-ben 2500 – minden néprétegből származó – katolikus volt már Kínában. Ricci számos írást hagyott maga után, többek között egy „Barátsági megállapodást”. A későbbi misszionáriusok túl toleránsnak találták az írásait, különösen azt, amely lehetővé tette, hogy a katolikus hívek is megtartsák az ősök imádatának gyakorlatát. *(Mondjuk, feltehetően nem sokban különbözött a szentek közbenjárásáért mondott imáktól.)* A Vatikán ezt a hittel ellentétesnek nyilvánította és betiltotta, mire a kínai császár 1721-ben kiutasította a misszionáriusokat, s ezzel hosszú évtizedekre bezárult az a kapu, amelyet Ricci empatikus, művelt – korát megelőző – ökumenikus gondolkodásával és lépéseivel megnyitott. „Rehabilitálása” csak 1958-ban következett be, amikor XXIII. János pápa a „misszionáriusok példaképének” nevezte.

Matteo Ricci példáján is okulva az a legfontosabb, hogy a lelki ismeretem szavára hallgassak, akkor is, ha ez sokak nemtetszését váltja ki. Azt az utat kell járnom, amelyet itt és most igaznak érzek. Ha találok jobbat, akkor módosítok. Nagy előny, ha vannak olyan Jézusra figyelő barátaim, akiknek a véleményét érdemes megfontolnom.

Matteo Ricci korszakalkotó meglátása az volt, hogy vallás és kultúra nem tartozik szükségszerűen össze. Tanítványokat nevelt ki, akik folytatták a megkezdett missziót, hatása Koreára is kiterjedt. Olasz jezsuitaként, de egyben kínai keresztényként („nyugati konfucianusnak” tartotta magát) élt nap mint nap, példát adva az elfogadó szeretetre. Nyugodjék békében!

Kőszeginé Rihmer Melinda